

G. Magalhães: “No hem de tenir por a la ficció com a part de la veritat, perquè el mateix Jesús, el nostre guia, tampoc va tenir-ne”

G. Magalhães: “No hem de tenir por a la ficció com a part de la veritat, perquè el mateix Jesús, el nostre guia, tampoc va tenir-ne”

El professor del Departament de Lletres de la Universitat de Beira Interior, pronúncia la lliçó inaugural sobre “Els camins de la literatura cap a Déu: sobre el valor de la ficció narrativa i l'artifici retòric per a la fe cristiana”

29 octubre, 2015 - ESGLÉSIA DE BARCELONA

[ISCREB]

Gabriel Magalhães, professor del Departament de Lletres de la Universitat de Beira Interior, ha pronunciat la lliçó

G. Magalhães: “No hem de tenir por a la ficció com a part de la veritat, perquè el mateix Jesús, el nostre guia, tampoc va tenir-ne”

inaugural del curs 2015- 2016 de l’Institut Superior de Ciències Religioses de Barcelona (ISCREB), sota el títol “Els camins de la literatura cap a Déu: sobre el valor de la ficció narrativa i l’artifici retòric per a la fe cristiana”, en un acte celebrat a l’aula Magna del Seminari Conciliar de Barcelona i que ha estat presidit pel cardenal de Barcelona, Lluís Martínez Sistach.

Gabriel Magalhães ha començat la ponència construint una metàfora que ha resumit l’esquelet del discurs: “Quan vaig començar a preparar aquesta lliçó sobre literatura i espiritualitat, em vaig sentir perdut en dos oceans, l’ampli Atlàntic de tants mil·lennis de creació literària i l’immens Pacífic de l’extensa història de les matèries espirituals. Així doncs, he construït un vaixell, la fusta del casc d’aquesta nau que els proposo per al nostre viatge consisteix en dos punts específics del camp literari: el de la ficció narrativa, i el de l’artifici retòric que analitzarem amb la fe cristiana.”

Amb aquest vaixell imaginari, Magalhães ha recorregut l’obra d’autors místics com el beat Ramon Llull, Santa Teresa de Jesús, i altres llibres de Cervantes, Calderón, Neruda, Kafka o Pessoa, “de manera que com a

G. Magalhães: “No hem de tenir por a la ficció com a part de la veritat, perquè el mateix Jesús, el nostre guia, tampoc va tenir-ne”

veles tenim les pàgines d'aquests escriptors laics i consagrats; no obstant el timó i la brúixola d'aquesta caravel·la espiritual seran els Evangelis, mentre que en el celler viatjarà la nostra memòria de la Bíblia, i la proa d'aquesta navegació apuntarà cap al futur en el qual desitgem que es recuperi la connexió entre literatura i espiritualitat, entre ciència, raó i creença, entre la fe i el món.”

El ponent ha seguit advertint que els cristians de vegades fugen de la paraula ficció, si alguna cosa temen és que els punts essencials de la fe es considerin com a “fantasies”. Per contra, ha continuat, “els Evangelis estan plens de ficcions, em refereixo per descomptat a les paràboles de Jesús, als microrelats”. Magalhães ha presentat un Déu fet home, però també un Déu que explica contes, “com una mare ho fa totes les nits al seu fill.”

El professor s'ha interrogat després sobre aquesta qüestió, “per què va fer servir el fill de Maria aquests microrelats que són les paràboles?”. Durant el transcurs de la seva conferència ha trobat cinc motius: les històries permeten subratllar, amb la seva fluorescència màgica, la nostra humanitat; pinten el món; són miralls on

G. Magalhães: “No hem de tenir por a la ficció com a part de la veritat, perquè el mateix Jesús, el nostre guia, tampoc va tenir-ne”

comencem a veure'ns; són mentides que viatgen rumb a la veritat; i constitueixen una de les millors maneres d'introduir el debat.

Tot seguit, Gabriel Magalhães ha introduït el segon dels temes, l'ús de les figures retòriques: “això que hem vist pel que fa a la ficció, a la narrativa, també ho veurem en el que concerneix als artificis retòrics. Una vegada més, la nostra tendència seria pensar que res podria estar més lluny de Jesús que aquesta pretensiosa màscara tallada per les figures d'estil, per això que anomenem, de vegades amb desdeny, retòrica, ornament verbal. I resulta curiós comprovar que una vegada més ens equivoquem. Una vegada més el Salvador està molt més a prop de nosaltres del que pensàvem. Crist és capaç de tot allò que és humà, amb excepció del pecat, i del ball de paraules que es pinta en les figures d'estil també en els seus llavis.”

A partir de diferents exemples, l'audiència ha pogut descobrir que les figures retòriques més comunes en la Bíblia són la paradoxa “deixa que els morts enterrin als seus morts” i la metàfora/comparació “seguiu-me, i jo us

G. Magalhães: “No hem de tenir por a la ficció com a part de la veritat, perquè el mateix Jesús, el nostre guia, tampoc va tenir-ne”

faré pescadors d’homes”. Segons el professor, aquests dos recursos literaris són els més comuns perquè tots dos ens

apropen el que ens cau lluny, “a través de la metàfora i la paradoxa, el Salvador ens parla d’aquest amor diví que, en el cosmos, tot ho conjuga amb tot, encara que aquestes totalitats puguin ser divergents.”

Gabriel Magalhães és professor de literatura a la Universitat de Beira Interior (Covilhã, Portugal). Ha publicat quatre novel·les: “Não Tenhas Medo do Escuro” (2009), “Planície de Espelhos” (2010), “Matinada na Tua Ànima” (2011) i “Restaurant Canibal” (2014). Entre els seus llibres, destaquen dos assajos: “Els secrets de Portugal” (2012: escrit en castellà) i “Com Sobreviver a Portugal” (2014). I hi ha, a més, una obra a la qual l’autor té un afecte especial: “Espelho Meu” (2013), un conjunt de reflexions sobre els Evangelis. Aquest text s’ha traduït a l’italià i es prepara la traducció catalana. Col·labora en “La Vanguardia”.

Intervenció del director de l’ISCREB

El director de l’Institut Superior de Ciències Religioses de

G. Magalhães: “No hem de tenir por a la ficció com a part de la veritat, perquè el mateix Jesús, el nostre guia, tampoc va tenir-ne”

Barcelona (ISCREB), Antoni Matabosch, ha recordat que el centre compleix aquest any 20 anys d'estudis presencials, i 15 d'oferta d'estudis on-line. Antoni Matabosch afirma que ha estat un llarg camí però que ha estat agradable, ple de reptes que era necessari aconseguir i de vegades d'obstacles que s'han volgut superar. El director ha comparat a l'ISCREB amb el cos humà, amb un cap que representa la raó perquè vol pensar i repensar la fe cristiana, un cor en representació de l'espiritualitat perquè la fe vol ser viscuda, unes mans que representen la pastoral i un pulmó que és la cultura.

Antoni Matabosch ha descrit: “l'anàlisi més objectiva possible del camí recorregut ens ajuda a adonar-nos dels defectes i els reptes futurs, de forma realista i esperançada”. A més, es repassen les relacions institucionals realitzades durant l'últim any. S'han signat convenis de col·laboració amb el KAICIID, una important institució especialitzada en el diàleg interreligiós; amb el GTER, Cristianisme i Justícia i Migra Studium per continuar amb els cursos de diversitat religiosa per a funcionaris; amb la FEDAC per augmentar una oferta específica d'algunes assignatures de Batxillerat en Ciències Religioses per als

G. Magalhães: “No hem de tenir por a la ficció com a part de la veritat, perquè el mateix Jesús, el nostre guia, tampoc va tenir-ne”

professors de secundària; i amb la Fundació Maragall al moment d'oferir cursos breus per Internet sobre temes desenvolupats en “Qüestions de Vida Cristiana.”

El perfil de l'alumnat de l'ISCREB

Durant el curs 2014-2015, el centre ha comptat amb un total d'1.032 alumnes, distribuïts de la següent manera: 173 presencials, 774 virtuals, 25 alumnes que han barrejat les dues modalitats – presencial i virtual- i 110 pertanyents als cursos d'extensió universitària.

La majoria dels alumnes de l'ISCREB són dones, tant en la modalitat virtual (60,8% com en la presencial (65%). Per franges d'edat, el segment majoritari és el de 41 a 55 anys, tant en l'opció presencial (37,3%) com en la virtual (35,5%).

Els menors de 30 anys són la minoria: representen el 7,5% dels alumnes presencials i el 27,9% dels virtuals. Quant a la formació dels alumnes: el 89,3% té estudis universitaris. Per tant, molts es matriculen en l'ISCREB per complementar la seva formació, reforçar la seva professió o per canviar de sector al món laboral. En

G. Magalhães: “No hem de tenir por a la ficció com a part de la veritat, perquè el mateix Jesús, el nostre guia, tampoc va tenir-ne”

el decurs de l'acte també s'han lliurat diplomes als alumnes que durant el curs 2014-2015 han superat la Diplomatura i la Llicenciatura en Ciències Religioses.